

BOTANICUM

KASVITIETEEN TIEDOTUSLEHTI • 6/2015 • 18.6.2015

Helsingin yliopiston Luonnontieteellisen keskusmuseon Luomuksen kasvitieteen yksikkö
sekä Biotieteiden laitos (kasvibiologia)

Vastaava päätoimittaja Marko Hyvärinen (@helsinki.fi), toimittaja Leena Helynranta (@helsinki.fi)

LUONNONTIETEELLINEN KESKUSMUSEO
KASVITIEDE

Vierailijoita

14.–20.6. **Yuri Ivanenko**, Russia, St. Petersburg State University. *Diphasiastrum*. Yhteyshenkilö Alexander Sennikov.

Matkoilla

- 15.–17.6. **Marita Tiiri**, Norja, Oslo, Universitetets Botaniske Hage Tøyenhagen, Norjan uhanalaisten kasvien lisäysmenetelmät, ex-situ kokoelman hoito ja siemenpankkitoiminta. Matka kuuluu EU:n ESCAPE-hankkeen piiriin.
- 15.–18.6. **Jaana Haapala**, Saksa, München, Erasmus-henkilökuntavaihdossa Münchenin herbaariossa (Botanische Staatssammlung München) tutustumassa sikäläisiin sieninäytteiden kuvausmenetelmiin.
- 18.–21.6. **Alexander Sennikov**, Russia, Ryazan Region, field excursions (*Hieracium*).
- 1.7.–6.8. **Alexander Sennikov**, expedition to the SE coast of the White Sea (Murmansk Region, Russia). Other participants of the expedition come from the Moscow State University, the Kandalaksha Nature Reserve, and the Polar-Alpine Botanical Garden of Kirovsk, Russia. The target of the expedition is to collect rare plants along the coast, especially those that have not been recollected after the Great Kola Expedition, and to bring more knowledge about the flora of that part of the Kola Peninsula.
- 2.–6.8. **Maria Hällfors**, 27th International Congress for Conservation Biology and 4th European Congress for Conservation Biology, Montpellier, Ranska. Esitelmä: Hällfors, M.H., Liao, J., Dzurisin J., Grundel, R., Hyvärinen, M., Towle, K., Wu, G., and Hellmann, J.J.: *Modeling populations versus species under climate change: implications for conservation decisions*. Poster: Hällfors M.H., Vaara E., Hyvärinen M., Oksanen M., Siipi H., Schulman L.E., Lehvävirta S.: *Coming to terms with assisted migration*.
- 10.–22.8. **Alexander Sennikov**, field excursions in Hungary and Slovakia, and herbarium work in the Hungarian Museum of Natural History, Budapest. Subject: *Sorbus* in Hungary and adjacent countries.
- 17.–26.8. **Teuvo Ahti** vierailee Georgiassa Tbilisin herbaarioissa: National Herbarium of Georgia (TBI), Georgian National Museum (TGM) ja Tbilisi State University (TB). Vierailu kuuluu tutkimushankkeeseen The Cladoniaceae family in the Eurasian Mediterranean area, supported by the Spanish Ministry of Economy and Competitiveness; PI prof. Ana Rosa Burgaz (Madrid).
- 31.8.–5.9. **Teuvo Ahti** vierailee Sault Sainte Marie:ssa (Kanada, Ontario). C/o Great Lakes Forestry Centre ja William & Susan Meades. Käynti liittyy Newfoundland & Labradorin maakunnan kasvi- ja jäkäläluetteloiden laatimiseen.
- 6.–17.9. **Teuvo Ahti** retkeilee Kanadassa Newfoundlandin saaren koillis- ja länsiosissa ja Labradorin kaakkoiskulmassa. C/o Father Dr. John McCarthy (Toronto). Matkan tarkoituksena mm. tarkistaa ja täydentää maakunnan jäkäläin levinneisyystietoa tekeillä olevaa julkaisua varten.

Kesän 2015 päivystys kasvimuseolla (viikko, päivät, nimi, puhelinnumerot)

25	(15.–18.6.)	Mikko Piirainen	02941 24438	050 416 0388
26	(22.–26.6.)	Pirkko Piirainen	02941 24059	050 448 6299
27	(29.6.–3.7)	Sampsa Lommi	02941 24417	050 448 6317
28	(6.–10.7.)	Xiaolan He	02941 24442	050 448 6242
29	(13.–17.7.)	Leena Myllys	02941 24458	050 448 7454
30	(20.–24.7.)	Henry Väre	02941 24433	050 415 5503
31	(27.–31.7.)	Arto Kurtto	02941 24430	050 448 6230
32	(3.–7.8.)	Marja Koistinen	02941 24424	050 448 6224
33	(10.–14.8.)	Leo Junikka	02941 50055	050 311 0385
34	(17.–21.8.)	Raino Lampinen	02941 24429	050 448 6239
35	(24.–28.8.)	Tea von Bonsdorff	02941 24553	050 318 5199
36	(31.8.–4.9.)	Soili Stenroos	–	050 582 6326
37	(7.–11.8.)	Roland Skytén	02941 24465	050 448 6308
38	(14.–18.9.)	Pertti Salo	02941 24445	050 415 6757, 040 550 3175

Saatuja apurahoja

Aino Juslén, 2 000 € Oskar Öflundin Säätiö, afrikkalaisten saniaisten fylogenen ja leviämishistorian tutkimuksen sekvensointikuluihin.

Sinikka Piippo, 13 000 € Suomen tietokirjailijat ry., apuraha puolivuotiseen kirjalliseen työskentelyyn, Puut ja terveys.

Ajankohtaista ESCAPEssa

Suomen luonnonvaraisten kasvien etäsuojeluhankkeen kolmas kenttäkausi on alkanut ja ensimmäiset maastoretket tehty. Siemeniä kerätään Ahvenanmaalta aina Lappiin asti escapelaisten ja yhteistyökumppanien toimesta. Kesän 2015 ensimmäinen siemenpankkiin ehtinyt laji on taponlehti *Asarum europaeum*, jota kerättiin Iitistä kesäkuun toisella viikolla. Siementen keruu siemenpankkiin jatkuu tavoitteena lisätä hankkeen prioriteettilistan lajien määrää siemenpankissa. Uutuutena mukaan nousevat kämmekkäkasvit, joiden siemenpankkiin tallentamisesta Mari Miranto kävi hakemassa lisäoppia Englannista Millennium Seed Bankista viime talvena. Uutta on myös ESCAPE-hankkeen yhteistyö Garfield Weston Foundation -säätiön rahoittaman ”Global Tree Seed Bank” -projektin Eurooppa-osuuden kanssa. Tämä tuo ESCAPE-kerääjille kerättäväksi myös puuvartisten kasvien siemeniä muistakin kuin uhanalaisimmista lajeista. Niistä ensimmäisten joukossa kerätään kynäjalavan *Ulmus laevis* siemeniä Hämeenlinnan seudulta. Siemenkeruiden tarkka ajoitus on siementen säilyvyyden kannalta tärkeää, mutta alkukesän 2015 viileys on hidastanut kevätlajien kukkimista ja tuleentumista, joten haasteita riittää.

Kesän 2015 toimiin sisältyy myös ex situ -olosuhteissa kasvatettujen taimien palautusistutuksia. Niitä toteuttavat yhteistyökumppaneista ennen kaikkea SYKE ja Metsähallitus tahoillaan. Mäkiorkokin (*Viola collina*) taimia tullaan siirtämään Pirkanmaalla hävinneiden populaatioiden kasvupaikoille. Avustetun leviämisen käytäntöjä testataan Pohjanlahden rannikolla Oulun yliopiston kasvitieteellisessä puutarhassa ex situ -olosuhteissa perämerenmarunan (*Artemisia campestris* subsp. *bottnica*) ja rönsysorsimon (*Puccinellia phryganodes*) taimilla. Teemme myös yhteistyötä ulkopuolisten konsulttien ja lajien suojelun viranomaisten kanssa luhtaorkokin (*Viola uliginosa*) ja imeläkurjenherneen (*Astragalus glycyphyllos*) populaatioiden vahvistamiseksi. Kesällä 2014 tehtyjen palautusistutusten seuranta on myös tärkeä osa tämän kenttäkauden tehtäviä.

Kesäkuun 16. päivä Kaisaniemen kasvitieteellisessä puutarhassa avattiin ESCAPE-hanketta ja **kasvien etäsuojelua esittelevä näyttely**, joka on avoinna yleisölle puutarhan aukioloaikoina lokakuun alkuun saakka. Tämän jälkeen näyttely lähtee kierrokselle muiden hankeosapuolten, kuten Oulun yliopiston kasvitieteellisen puutarhan ja Metsähallituksen, tiloihin. Kaisaniemessä näyttely on pystytetty pyöreään kasvihuoneeseen ja siihen liittyy lautapeli, jonka avulla etäsuojelun ideaa ja toimintaa voi pohtia hauskaasti.

ESCAPE-hankkeessa aloitti 1.6. harjoittelijana Sonja Saine, jonka toimenkuvaan sisältyy yleisötyötä näyttelyn valmisteluissa sekä lajiensuojelun ja kenttätoiden tutkimusavustajan tehtäviä. Hankkeessa vuonna 2013 harjoittelijana olleen Juuli Vännin Turun ammattikorkeakoulun ympäristösuunnittelijan tutkinnon opinnäytetyö on valmistumassa. Sen aiheena on ESCAPE-hankkeen lupahakemusten käsittelyprosessi sekä analyysi päätösten perusteluina käytetyistä lainkohdista. — Sanna Laaka-Lindberg

Taponlehden kasvupaikalla Iitissä. Kuva S. Laaka-Lindberg 9.6.2015.

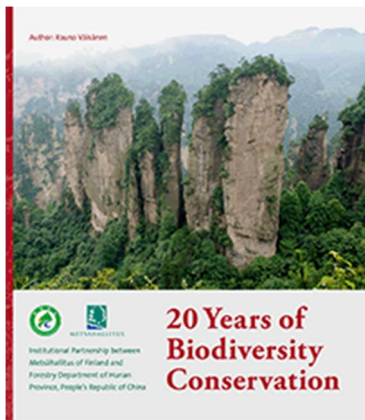

Näyttelyn avajaiset 16.6.2015. Kuva L. Helynranta

Luomuksen vuosikertomus 2014 julkaistu

Luonnontieteellisen keskusmuuseon vuosikertomus 2014 on saatavana verkossa osoitteessa <http://koivu.luomus.fi/julkaisut/vuosikertomukset/2014/>

20 vuotta luonnonsuojelutyötä Hunanin maakunnassa Kiinassa

Metsähallitus ja Forestry Department of Hunan Province juhlivat tänä vuonna 20-vuotista yhteistyötään Hunanin luonnon monimuotoisuuden suojelemiseksi. Vuonna 1995 alkanut yhteistyö pitää sisällään lukuisia projekteja, mukaan lukien Timo Koposen ynnä muiden tutkimukset Hunanin sammalfloorasta. Yhteistyön tuloksena Hunanista kerättiin noin 15 000 sammalnäytettä, joista on kuvattu muutama tieteelle uusi laji ja jotka ovat muodostaneet pohjan lukuisille Hunanin sammalia käsitteleville julkaisuille. Yhteistyön kunniaksi Metsähallitukselta on ilmestynyt julkaisu ”20 Years of Biodiversity Conservation – Institutional partnership between Metsähallitus of Finland and Forestry Department of Hunan Province, People’s Republic of China”. Julkaisun sivulla 28 esitellään Hunanin sammal-, jäkälä- ja sienitutkimuksia. Julkaisu on ladattavissa osoitteesta: <http://julkaisut.metsa.fi/julkaisut/show/1938>. — Saara Velmala

Uusia julkaisuja 2015

Havas-Mattilainen, P. 2015: Luomuksen salainen puutarha. — Orkidealehti 3/2015: 36–41.

Kaasalainen, U., Heinrichs, J., Krings, M., Myllys, L., Grabenhorst, H., Rikkinen, J. & Schmidt, A.R. 2015:

Alectorioid Morphologies in Paleogene Lichens: New Evidence and Re-Evaluation of the Fossil *Alectoria succini* Mägdefrau. — PLoS ONE 10(6): e0129526. doi:10.1371/journal.pone.0129526.

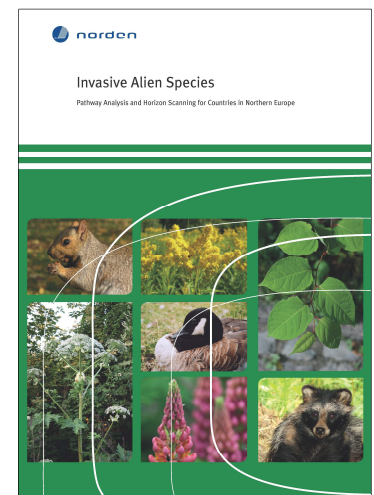
NOBANIS 2015: Invasive Alien Species. Pathway Analysis and Horizon Scanning for Countries in Northern Europe. — 222 s. Nordisk Ministerråd. Copenhagen.

TemaNord 2015: 517. ★★★ Loppuraportti hankkeesta, jossa Pohjois-Euroopan (Pohjoismaat, Baltia) vieraslajien leviämisreitit kartoitettiin ja luokiteltiin tärkeysjärjestykseen. Koko alueen putkilokasviantuntijana hankkeessa toimi Luomuksen intendentti **Arto Kurtto**. Pdf saatavana verkossa.

Sennikov, A.N. & Kazakova, M.V. 2015: Additions and amendments in the genus *Hieracium* L. (Asteraceae) of the Ryazan and Vladimir Regions of European Russia. — Skvortsovia 2(2): 98–111.

Somlyay, L. & Sennikov, A.N. 2015: *Atlas Florae Europaeae* notes 24. Taxonomic interpretation and typification of *Sorbus pannonica* (Rosaceae), a presumed intermediate between *S. aria* and *S. graeca* from Hungary. — Annales Botanici Fennici 52: 274–287.

Stenroos, S., Velmala, S., Pykälä, J. & Ahti, T. (toim.) 2015: Suomen rupijäkälät. — Norrlinia 28: 1–454.

Esiintymisiä

Alanko, T. *Herrat hyötytarhoissa – Suomen säätyläisten puutarhaviljelyä 1500-luvulta 1800-luvun alkuun.* Helsingin kaupunginmuseo, Työväenasuntomuseon puutarhahujhla, 5.6.

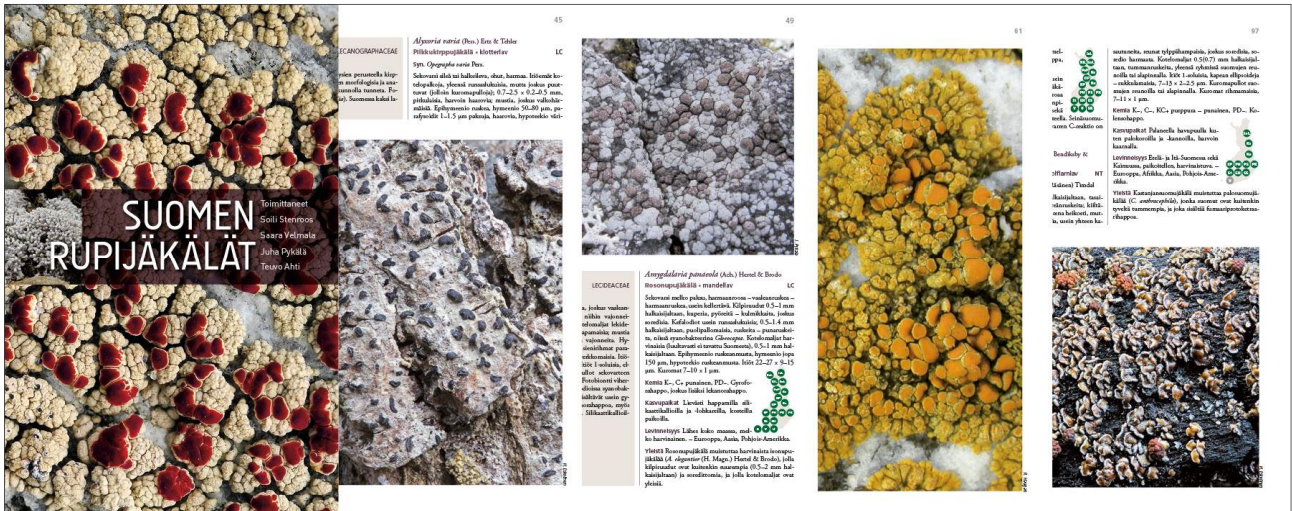
Hyvärinen, M. *Why ESCAPE? Insights from a conservation project.* Conservation under climate change -symposio, Viikki, 2.6.

Kokko, K. & Vaara, E. *Climate change and biodiversity law – General aspects.* Conservation under climate change -symposio, Viikki, 2.6.

Lehvävirta, S. *The potential and challenges of translocation experiments.* Conservation under climate change -symposio, Viikki, 2.6.

Suomen rupijäkälät ilmestyi 17.6.

Tieto-Finlandia-palkittu Suomen jäkäläopas on saanut sisaren! Suomen rupijäkälät esittelee yhtä upeasti kuin edeltäjänsä 300 rupimaista jäkäläämme. Bonuksena uusimmassa Putte-kirjassa on mukana luettelo Suomen koko jäkälälajistosta ('check-list'). Hinta 42 € Tilaukset kasvimuseo@helsinki.fi. Myynnissä myös Kaisaniemen puutarhan myymälässä, puh. 02941 24455.

Kasvitieteen kirjaston uutuuksia

Flora of North America Editorial Committee 2014: Flora of North America North of Mexico. Volume 9. Magnoliophyta: Picramniaceae to Rosaceae. — 713 s. Oxford University Press, New York.

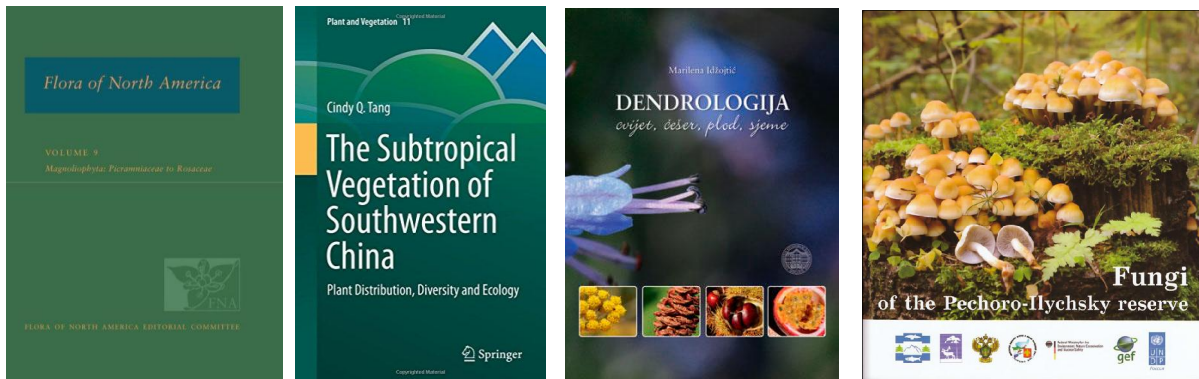
Tang, C.Q. 2015: The subtropical vegetation of southwestern China. Plant distribution, diversity and ecology. — 363 s. Springer, Dordrecht.

Lahjoitus Teuvo Ahdilta

Idžojić, M. 2013: Dendrologija. Cvijet, češer, plod, sjeme. — 671 s. Sveučilište u Zagrebu, Šumarski fakultet. Zagreb. (Dendrologian Seuralle)

Henry Väreltä

Palamarchuk, M. & Kosolapov, D. 2012: Fungi of the Pechoro-Ilychsky reserve. — 35 s. United Nations Development Programme, Global Environmental Facility. Syktyvkar.

Kumpulan puutarhassa tutkitaan kasvien ultraviolettisuojausta

Tutkimusryhmä Canopy Spectral Ecology and Ecophysiology perehtyy kasvien ultraviolettisuojaukseen ja siihen vaikuttaviin tekijöihin. Ryhmä tekee mittauksia Kumpulassa ja toivoo voivansa yhdistää niitä laajempiin Ranskassa alpiinisessa puutarhassa tehtyihin mittauksiin. Tutkimusryhmän jäsenet ovat Matthew Robson, Saara M. Hartikainen, Paula Salonen, David Israel ja Pasi Pouta. Lisätietoa ryhmän [blouissa](#).

Botanicum 7/2015 ilmestyy perjantaina 28.8.

Aineisto toimittajalle 26.8. mennessä.

Hyvää juhannusta ja kesää!

